

دانشگاه شهید چمران اهواز

دانشکده الهیات و معارف اسلامی

پایان نامه کارشناسی ارشد الهیات و معارف اسلامی
گرایش: فقه و مبانی حقوق اسلامی

عنوان:

بررسی تطبیقی ملاک‌های جرم انگاری از دیدگاه فقه امامیه و حقوق بشر

استاد راهنما:

دکتر عبدالحسین رضائی راد

استاد مشاور:

دکتر حسین آقای جنت مکان

نگارنده:

آسیه پاپی

شهریور ماه ۱۳۹۸

به نام خدا

دانشگاه شهید چمران اهواز
دانشکده الهیات و معارف اسلامی

(نتیجه ارزشیابی پایان نامه کارشناسی ارشد)

پایان نامه خانم اسبیه پای دانشجوی رشته: فقه و مبانی حقوق اسلامی گرایش: فقه و مبانی حقوق اسلامی

دانشکده الهیات و معارف اسلامی به شماره دانشجویی: ۹۵۱۱۷۰۳

با عنوان:

بررسی تطبیقی ملاک‌های جرم‌انگاری از دیدگاه فقه امامیه و حقوق بشر

جهت اخذ مدرک: کارشناسی ارشد در تاریخ: ۱۳۹۸/۰۶/۳۰ توسط هیأت داوران مورد ارزشیابی قرار گرفت و با درجه عالی تصویب گردید.

۱. اعضای هیأت داوران:

رتبه علمی امضاء

استاد راهنمای اول: جناب آقای دکتر عبدالحسین رضائی راد

دانشیار
دانشیار

مشاور: جناب آقای دکتر حسین آقایی جنت مکان

استادیار

داور: جناب آقای دکتر سیدحسین آل طاها

استادیار

داور: جناب آقای دکتر محمدرضا حمیدی

استادیار

ناظر: جناب آقای دکتر قاسم بستانی

دانشیار

۳. مدیر گروه: جناب آقای دکتر سیدحسین آل طاها

استادیار

۴. معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشکده: سرکار خانم دکتر خیریه عجرش

دانشیار

۴. مدیر تحصیلات تکمیلی دانشگاه: جناب آقای دکتر شهرام جلیلیان

استاد

گواهی صحت و اصالت پایان نامه

عنوان پایان نامه: بررسی تطبیقی ملاک‌های جرم انگاری از دیدگاه فقه امامیه و حقوق بشر

این جانب آسیه پاپی دانشجوی کارشناسی ارشد رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی از دانشکده الهیات و معارف اسلامی از دانشگاه شهید چمران اهواز به شماره ۹۵۱۱۷۰۳ تحت راهنمایی دکتر عبدالحسین رضایی راد و مشاور دکتر حسین آقایی جنت مکان گواهی می‌دهم که:

- ۱- تحقیقات ارائه شده در این پایان نامه حاصل مطالعات علمی و عملی شخص این جانب بوده و صحت و اصالت تمام مطالب مندرج در آن را تأیید می‌کنم.
  - ۲- در صورت استفاده از آثار دیگران، مشخصات کامل آن‌ها را در منابع ذکر نموده‌ام.
  - ۳- تاکنون مطالب درج شده در این پایان نامه، توسط این جانب یا شخص دیگری به منظور اخذ هر نوع مدرک یا امتیازی به هیچ مرجعی تسلیم نشده و بعد از این نیز نخواهد شد.
  - ۴- در تدوین متن پایان نامه، شیوه نامه مصوب دانشکده را رعایت نموده‌ام.
  - ۵- کلیه حقوق معنوی این اثر به دانشگاه شهید چمران تعلق داشته و مقالات مستخرج از آن، ذیل نام دانشگاه شهید چمران اهواز (Shahid Chamran University of Ahvaz) به چاپ خواهد رسید.
  - ۶- حقوق معنوی تمامی افرادی که در این پایان نامه تأثیرگذار بوده‌اند (اساتید راهنما و مشاور) در مقالات مستخرج از آن رعایت خواهد شد.
  - ۷- در صورت استفاده از موجودات زنده یا بافت‌های آن‌ها، کلیه ضوابط و اصول اخلاقی مندرج در منشور موازین و اصول اخلاق پژوهش وزارت علوم، تحقیقات و فناوری رعایت شده است.
  - ۸- در کلیه مراحل انجام این پایان نامه، در مواردی که به حوزه اطلاعات شخصی افراد دسترسی و یا استفاده شده است، اصل رازداری، ضوابط و اصول اخلاقی انسانی رعایت شده است.
- در صورت اثبات تخلف از مندرجات فوق، مسئولیت هرگونه پاسخگویی به اشخاص حقیقی و حقوقی و مراجع ذیصلاح بر عهده این جانب بوده و دانشگاه شهید چمران هیچ مسئولیتی بر عهده نخواهد داشت. همچنین در صورت تزییع حقوق و منافع دانشگاه، حق پیگیری موضوع در مراجع ذیصلاح و اعمال قوانین مربوطه برای دانشگاه شهید چمران در حال و آینده محفوظ بوده و این جانب مسئول پرداخت کلیه خسارات وارده خواهم بود.

۱۳۹۸/۰۶/۳۰

آسیه پاپی

مالکیت نتایج و حق نشر

کلیه حقوق معنوی این اثر و محصولات آن (مقالات مستخرج، برنامه‌های رایانه‌ای، نرم‌افزارها و تجهیزات ساخته شده) به دانشگاه شهید چمران تعلق داشته و بدون اخذ اجازه کتبی از دانشگاه قابل واگذاری به غیر نیست. استفاده از اطلاعات و نتایج این پایان نامه بدون ذکر مرجع مجاز نیست.

تقدیم به:

تقدیم به ساحت مقدس امام زمان (عج)

و تقدیم به یار و یاوران واقعی، همیشگی

و باثبات ترین عشق در زندگی

و اسوه واقعی ایثار و فداکاری

تقدیم بابوسه بردستان پدرم و مادر عزیزتر از جانم:

به او که نمی دانم از بزرگی اش بگویم یا مردانگی، سخاوت، سکوت، مهربانی و....

پدرم راه تمام زندگیت پدرم دنجوشی، همیشگیست

مادرم، هستی من ز، هستی توست تا، هستم و هستی دارم دوست.

عکسار جاودانی مادر است. چشم سار مهربانی مادر است

تقدیم به همسرم:

به استواری کوه

زلزلی چشمه

صمیمیت باران

کسی که تنها تکیه گاه امن و آرامش بخش تمامی مراحل زندگی ام هست.

تقدیر و تشکر:

الکون که به خواست خداوند این پژوهش به پایان رسیده است، بدینوسیله از زحمات و راهنمایی‌های ارزشمند اساتید محترم و تمامی همکاران دیکر که که بنده حقیر را در تهیه و تنظیم این پایان نامه یاری نمودند کمال تشکر و قدردانی را بعمل می آورم. از استاد راهنما و معلم اخلاق آقای دکتر عبدالمحسین رضائی راد که با راهنمایی‌های دلسوزانه و تجربیات گرانمای خود بنده را در انجام این پژوهش یاری نمودند.

از استاد مشاور عزیزم آقای دکتر حسین آقایی بخت مکان با راهنمایی‌های ارزشمند و تجربیات گرانقدر خود بنده را در پی نمودن این مسیر ارشاد فرمودند.

از سایر اساتید بزرگوار که افتخار شاگردی آنها را داشته‌ام به خاطر تمام راهنمایی‌ها و زحمات ایشان، کمال تشکر و قدردانی را دارم.

از استاد گرامی جناب آقای دکتر سید حسین آل طاهو و دکتر محمد رضا حمیدی به زحمات داور این پایان نامه را متقبل شد کمال تشکر و قدردانی را دارم.

از جناب آقای دکتر قاسم ستانی به عنوان استاد ناظر جلسه دفاعیه، مستند قدردانی می‌کنم. همچنین از آقای دکتر عارف بشیری بابت راهنمایی‌های ارزنده‌اش در طول این پژوهش کمال تقدیر را دارم.

چکیده

نام خانوادگی: پاپی	نام: آسیه	شماره دانشجویی: ۹۵۱۱۷۰۳
عنوان پایان نامه: بررسی تطبیقی ملاک‌های جرم انگاری از دیدگاه فقه امامیه و حقوق بشر		
استاد راهنما: دکتر عبدالحسین رضایی راد		
استاد مشاور: دکتر حسین آقایی جنت مکان		
درجه تحصیلی: کارشناسی ارشد	رشته: الهیات و معارف اسلامی	گرایش: فقه و مبانی حقوق اسلامی
دانشگاه: شهید چمران اهواز	دانشکده: الهیات و معارف اسلامی	گروه: فقه و مبانی حقوق اسلامی
تاریخ فارغ التحصیلی: ۱۳۹۸/۰۶/۳۰		تعداد صفحه: ۲۵۳
کلید واژه‌ها: ملاک، جرم انگاری، حقوق بشر، فقه امامیه		
<p>با توجه به اینکه در جوامع مختلف، رفتارهای مختلفی را به عنوان جرم معرفی می‌کنند و ممکن است که بیش از حد معمولی رفتارها را جرم تلقی نمایند که این خود سبب افراطی نمودن جرم‌انگاری می‌شود. بنابراین باید در اینگونه جوامع ملاک‌های جرم انگاری تبیین گردند که نه تنها جرم دانستن یک رفتار را توجیه نمایند بلکه از جرم‌انگاری افراطی جلوگیری به عمل آید. این ملاک‌ها از یک جامعه و کشور به جامعه و کشور دیگری متفاوت هستند و در هر جامعه‌ای بر طبق آداب و رسوم و فرهنگ و چه بسا مذهب و دین آن‌ها وضع می‌گردند. بر این اساس جوامع را می‌توان به جوامع مدرنیته و مذهبیون تقسیم نمود که هر کدام دلایل خودشان را دارند. زمانی که این ملاک‌های جرم انگاری به خوبی تبیین گردند، می‌توان از آن‌ها به عنوان نیرویی که سبب امنیت جامعه از هرج و مرج کیفری می‌گردند، یاد نمود. در جوامعی که بر مبنای حقوق بشر شکل گرفتند، چهار ملاک را به عنوان ملاک جرم‌انگاری معرفی می‌نمایند که هر کدام از آن‌ها دارای موافقین و مخالفین خاص خود هستند. جوامع حقوق بشر و غربی به «اصل ضرر به دیگری» به نسبت بقیه اصول اهمیت بیشتری می‌دهند البته طرفداران بیشتری نیز دارد زیرا از نظر آن‌ها اصل ضرر نه تنها در زندگی افراد دخالت نمی‌کند بلکه آزادی که از نظر آن‌ها یک ارزش مهم و اساسی به شمار می‌رود را محدود نمی‌کند و از آن نیز محافظت می‌کند. علاوه بر ملاک‌های غربی (جوامع بر مبنای حقوق بشر) به چند نمونه از ملاک‌های اسلامی (فقه امامیه) نیز پرداخته شده است زیرا این ملاک‌ها در جوامع مد نظر با یکدیگر وجوع افتراق و اشتراکاتی دارند. علاوه بر تبیین ملاک‌ها، بیان معیارها و شرایط جرم‌انگاری نیز لازم و ضروری به شمار می‌رود. بهتر است قبل از توجه به ملاک‌ها به شرایط توجه گردد زیرا حداقل ترین پیامد آن‌ها جلوگیری از هزینه‌های هنگفت برای جامعه و دولت است چون از شرایط، بررسی سود به دست آمده از رفتار جرم‌انگاری به نسبت هزینه خرج نموده شده است. بنابراین بهترین راه کمک به درک سطح سواد کیفری شهروندان جامعه این است که ملاک‌های جرم انگاری هم در اسلام (فقه امامیه) و هم جوامع غربی (بر مبنای حقوق بشر) به خوبی تبیین گردند تا اینکه هر جرم‌انگاری را بد ندانند و از آن به عنوان رفتار افراطی یاد نکنند.</p>		

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۲-۱-۱	مقدمه.....
۵-۱-۲	جرم‌زدایی.....
۶-۱-۳	بیان مسأله.....
۸-۱-۴	پرسش‌های تحقیق.....
۹-۱-۵	فرضیه‌های تحقیق.....
۹-۱-۶	اهداف تحقیق.....
۱۰-۱-۷	اهمیت و ضرورت تحقیق.....
۱۱-۱-۸	روش اجرای تحقیق.....
۱۲-۱-۹	پیشینه تحقیق.....
۱۲-۱-۱۰	مفاهیم.....
۱۲-۱-۱۰-۱	معنای لغوی جرم.....
۱۳-۱-۱۰-۲	معنای اصطلاحی.....
۱۴-۱-۱۰-۳	جرم‌انگاری.....
۱۵-۱-۱۰-۴	مبانی.....
۱۵-۱-۱۰-۵	مبانی حقوق در اصطلاح جرم‌انگاری.....
۱۶-۱-۱۰-۶	ملاک.....
۱۶-۱-۱۰-۶-۱	ملاک از نظر لغت.....

- ۱۰-۱-۶-۲. تعریف ملاک در اصطلاح علم حقوق..... ۱۶
- ۱۰-۱-۷. معیار از نظر لغت..... ۱۶
- ۱۰-۱-۸. اسلام..... ۱۸
- ۱۰-۱-۹. حقوق بشر..... ۱۸
- ۱۰-۱-۹. فقه..... ۱۹
- ۱۰-۱-۱۰. امامیه..... ۱۹
- ۱۱-۱. پیشینه موضوع..... ۲۰
- ۱۱-۱-۱. جرم و گناه در دوران قبل از ادیان بزرگ..... ۲۱
- ۱۱-۱-۱-۱. دوران باستان..... ۲۱
- ۱۱-۱-۲. یونان باستان..... ۲۳
- ۱۱-۲. جرم و گناه در زمان پیدایش ادیان..... ۲۵
- ۱۱-۲-۱. دین زرتشت..... ۲۵
- ۱۱-۲-۲. دین یهود..... ۲۶
- ۱۱-۲-۳. دین مسیحیت..... ۲۶

فصل دوم: بررسی ملاک‌های جرم‌انگاری در حقوق بشر

- ۱-۲. معیارهای جرم‌انگاری یک رفتار..... ۳۱
- ۱-۱-۲. فیلترینگ..... ۳۲
- ۱-۱-۱-۲. فیلتر اصول..... ۳۲
- ۱-۱-۲. فیلتر پیش فرض‌ها..... ۳۳

- ۳۴.....۳-۱-۱-۲. فیلتر کارکردها.
- ۳۵.....۲-۱-۲. توازن.
- ۳۶.....۳-۱-۲. مقایسه توازن و فیلترینگ.
- ۳۸.....۴-۱-۲. اصل کمینه (حداقل جرم‌انگاری کیفی).
- ۳۹.....۱-۴-۱-۲. مفهوم اصل کمینه.
- ۴۰.....۵-۱-۲. اصل نیاز (ضرورت).
- ۴۱.....۶-۱-۲. اصل میانه و اعتدال.
- ۴۱.....۷-۱-۲. ویژگی‌های عام جرم‌انگاری.
- ۴۱.....۱-۷-۱-۲. صراحت و شفافیت.
- ۴۲.....۲-۷-۱-۲. داشتن قابلیت اجرا شدن.
- ۴۲.....۳-۷-۱-۲. فایده‌مندی.
- ۴۳.....۴-۷-۱-۲. در نظر گرفتن مصلحت‌های جمعی و فردی.
- ۴۵.....۲-۲. ملاک‌های جرم‌انگاری در حقوق بشر.
- ۴۵.....۱-۲-۲. اصل ضرر.
- ۴۶.....۲-۲-۲. کلیات و تعاریف اصل ضرر.
- ۴۶.....۱-۲-۲-۲. تعاریف ضرر بر اساس تعابیر جدید.
- ۴۶.....۲-۲-۲-۲. بیان چند نکته بر اساس مطالب فوق.
- ۴۷.....۳-۲-۲-۲. تعاریف تکمیل‌کننده اصل ضرر.
- ۴۸.....۳-۲-۲. خاستگاه و پیشینه اصل ضرر.

- ۴۸.....پیشینه ۱-۳-۲-۲
- ۴۹.....خاستگاه اصل ضرر ۲-۳-۲-۲
- ۵۱.....دیدگاه طرفداران اصل ضرر ۴-۲-۲
- ۵۴.....تحلیل و نقد بر دیدگاه «میل» و «فینبرگ» ۵-۲-۲
- ۵۶.....دیدگاه طرفداران اصل ضرر در مورد رابطه شخص با جامعه و برعکس ۶-۲-۲
- ۵۶.....اصل ضرر از مفهوم مضیق تا مفهوم موسع ۷-۲-۲
- ۵۷.....نقد مطلب فوق ۱-۷-۲-۲
- ۵۷.....نقد نقد ۲-۷-۲-۲
- ۵۸.....نقد نقد بر مشخص نبودن منافع افراد ۳-۷-۲-۲
- ۵۸.....ارتباط بین ضرر و جرم انگاری ۸-۲-۲
- ۵۹.....۱-۸-۲-۲ تحلیلی بر دیدگاه نظریه پردازان اصل ضرر در مورد شرط مداخله در آزادی افراد
- ۵۹.....۹-۲-۲ دیدگاه مخالفین اصل ضرر
- ۵۹.....۱۰-۲-۲ پاسخ طرفداران به مخالفین اصل ضرر
- ۶۰.....۱۱-۲-۲ نقد بر پاسخ طرفداران
- ۶۱.....۱۲-۲-۲ حوزه خصوصی و اصل ضرر
- ۶۲.....۱۳-۲-۲ نقد بر طرفداران اصل ضرر در حوزه خصوصی
- ۶۲.....۱۴-۲-۲ پاسخ طرفداران به مناقشه فوق
- ۶۳.....۱۵-۲-۲ تحلیل سخن یکی از نظریه پردازان در مورد نقد فوق
- ۶۵.....۱۶-۲-۲ تطبیق اصل ضرر با پدرسالاری و اخلاق‌گرایی کیفری

- ۶۶.....۱۷-۲-۲. اصل ضرر و اخلاق گرایی.....
- ۶۸.....۱۸-۲-۲. نقد و ارزیابی اصل ضرر.....
- ۶۸.....۱-۱۸-۲-۲. نقد بر محدوده و گستره معنای اصل ضرر.....
- ۶۸.....۱-۱-۱۸-۲-۲. نقد اول.....
- ۷۰.....۲-۲-۱۸-۱-۲. نقد دوم.....
- ۷۱.....۲-۱۸-۲-۲. مبهم بودن دلالت اصل ضرر.....
- ۷۱.....۱-۲-۱۸-۲-۲. تفاسیر متفاوت در مورد اصل ضرر بر طبق نقد فوق.....
- ۷۲.....۳-۱۸-۲-۲. نامعلوم بودن مینا و ملاک جداسازی حوزه خصوصی از عمومی.....
- ۷۳.....۴-۱۸-۲-۲. مقابل هم قرار گرفتن دو اصل سود و ضرر.....
- ۷۵.....۳-۲-۳. پدرسالاری (حمایت گرایی) کیفی.....
- ۷۵.....۱-۳-۲. تعریف پدرسالاری کیفی.....
- ۷۵.....۲-۳-۲. پیشینه پدرسالاری.....
- ۷۶.....۳-۳-۲. مفاد اصل پدرسالاری.....
- ۷۶.....۴-۳-۲. دو مشخصه کلی در دیدگاه پدرسالاری.....
- ۷۷.....۵-۳-۲. خوانش‌ها (اقسام پدرسالاری کیفی).....
- ۷۷.....۱-۵-۳-۲. پدر سالاری ایجابی و سلبی.....
- ۷۸.....۲-۵-۳-۲. ممانعت از ضرر و کسب منافع گسترده.....
- ۷۸.....۳-۵-۳-۲. پدر سالاری مضیق و موسع.....
- ۷۸.....۴-۵-۳-۲. پدرسالاری جسمی و اخلاقی.....

- ۷۹.....۵-۵-۳-۲. پدرسالاری ضعیف و قوی.....
- ۷۹.....۶-۵-۳-۲. پدرسالاری خالص و مرکب.....
- ۸۰.....۷-۵-۳-۲. پدرسالاری سزاوار سرزنش و غیر سزاوار سرزنش.....
- ۸۱.....۸-۵-۳-۲. پدرسالاری مستقیم و غیرمستقیم.....
- ۸۲.....۶-۳-۲. تفاوت پدرسالاری با اصل ضرر.....
- ۸۴.....۱-۶-۳-۲. ایراد اول.....
- ۸۴.....۲-۶-۳-۲. ایراد دوم.....
- ۸۶.....۶-۳-۲. دلایل مخالفین نظریه پدرسالاری کیفی.....
- ۸۶.....۱-۶-۳-۲. تعارض داشتن با اصل آزادی.....
- ۸۷.....۱-۱-۶-۳-۲. تحلیلی بر سخن کانت.....
- ۸۸.....۲-۶-۳-۲. انحصار اصل ضرر در لیبرالیسم و نپذیرفتن غیر آن.....
- ۸۹.....۱-۲-۶-۳-۲. سؤال و جواب «الیزابت راپاپورت» و «جان استوارت» در مورد مطلب اخیر.....
- ۹۰.....۳-۶-۳-۲. تعارض با برخی مصالح فردی و اجتماعی.....
- ۹۱.....۴-۶-۳-۲. فرض محجور دانستن مردم.....
- ۹۲.....۵-۶-۳-۲. نقض اصل بی طرفی از طریق مداخلات پدرسالارانه.....
- ۹۴.....۶-۶-۳-۲. ناسازگاری پدرسالاری با اصل خودمختاری شهروندان.....
- ۹۵.....۷-۶-۳-۲. عدم قربانی بدون واسطه در جریم بدون قربانی.....
- ۹۵.....۸-۶-۳-۲. محدود نمودن مشارکت مردمی در نظام سیاسی.....
- ۹۶.....۷-۳-۲. دلایل موافقان پدرسالاری کیفی.....

- ۹۶.....۱-۷-۳-۲. عدم تعارض با آزادی.....
- ۹۶.....۲-۷-۳-۲. عدم انحصار اصل ضرر در تحدید آزادی.....
- ۹۷.....۳-۷-۳-۲. عدم تعارض با مصالح فردی و اجتماعی.....
- ۹۸.....۴-۷-۳-۲. مجرم دانستن قربانی بدون واسطه در جرایم بدون قربانی.....
- ۹۹.....۵-۷-۳-۲. نظریه سیاسی خردگرایانه.....
- ۹۹.....۶-۷-۳-۲. حمایت همه جانبه از ارزش اخلاقی.....
- ۱۰۰.....۷-۷-۳-۲. عدم تعارض با حق خلوت افراد.....
- ۱۰۱.....۸-۷-۳-۲. نقد پدرسالاری.....
- ۱۰۲.....۴-۲. اخلاق‌گرایی قانونی.....
- ۱۰۲.....۱-۴-۲. تعریف.....
- ۱۰۳.....۲-۴-۲. پیشینه.....
- ۱۰۴.....۳-۴-۲. ارتباط بین اخلاق و حقوق.....
- ۱۰۴.....۱-۳-۴-۲. از دید اصول اخلاقی.....
- ۱۰۵.....۲-۳-۴-۲. مسائل اخلاقی.....
- ۱۰۶.....۴-۴-۲. دلایل جداسازی اخلاق‌گرایی از حقوق کیفری.....
- ۱۰۷.....۵-۴-۲. نظریات مربوط به اخلاق‌گرایی قانونی.....
- ۱۰۷.....۱-۵-۴-۲. دیدگاه‌ها افراطیون.....
- ۱۰۷.....۲-۵-۴-۲. دیدگاه معتدلین.....
- ۱۰۹.....۶-۴-۲. دلایل موافقین اخلاق‌گرایی.....

- ۷-۴-۲. دلایل مخالفین اخلاق‌گرایی قانونی..... ۱۱۳
- ۸-۴-۲. دلایل مخالفت با اخلاق‌گرایی ۱۱۹
- ۹-۴-۲. پیامدهای حمایت دولت از اخلاق..... ۱۲۳
- ۱۰-۴-۲. دو استدلال مهم عدم نتیجه بخش بودن الزام قانونی اخلاقی ۱۲۵
- ۱۱-۴-۲. شروط جرم‌انگاری رفتارهای غیر اخلاقی ۱۲۶
- ۱۲-۴-۲. تطبیق اخلاق‌گرایی قانونی و پدرسالاری قانونی و موارد هم پوشی آن دو ۱۲۷
- ۱۳-۴-۲. جمع بندی مبحث اخلاق‌گرایی قانونی..... ۱۲۹
- ۵-۲. کمال‌گرایی کیفری و جرم‌انگاری ۱۳۲
- ۱-۵-۲. تعاریف و پیشینه کمال‌گرایی ۱۳۲
- ۲-۵-۲. هدف کمال‌گرایی کیفری ۱۳۳
- ۳-۵-۲. کمال‌گرایی به مثابه تکلیفی برای حاکمیت ۱۳۴
- ۴-۵-۲. استدلال‌های موافقین کمال‌گرایی ۱۳۶
- ۵-۴-۲. استدلال مخالفین کمال‌گرایی ۱۳۸
- ۶-۴-۲. کمال‌گرایی کیفری و پدرسالاری کیفری..... ۱۴۱
- ۷-۴-۲. کمال‌گرایی کیفری و اخلاق‌گرایی قانونی..... ۱۴۲
- ۸-۴-۲. انتقادات وارد شده بر کمال‌گرایی ۱۴۳
- ۱-۸-۴-۲. نقد اول، استفاده از اصل ضرر به جای کمال‌گرایی..... ۱۴۳
- ۲-۸-۴-۲. نقد دوم، قائل شدن تبعیض بین افراد..... ۱۴۴
- ۳-۸-۴-۲. نقد سوم، احترام نگذاشتن به تصمیمات افراد و سلب خود مختاری شهروندان..... ۱۴۵

۹-۴-۲. جمع‌بندی کمال‌گرایی ۱۴۵

فصل سوم: بررسی ملاک‌های جرم‌انگاری در فقه امامیه

۱-۳. تفاوت‌ها و تشابهات جرم و گناه ۱۴۸

۱-۱-۳. شباهت جرم و گناه ۱۴۸

۱-۱-۱-۳. از نظر اصل قانونی بودن ۱۴۸

۱-۱-۱-۱-۳. اختلاف نظر در مورد قبح عقلی آیه فوق ۱۵۰

۲-۱-۱-۳. از نظر عنصر مادی ۱۵۰

۳-۱-۱-۳. عنصر معنوی یا روانی ۱۵۱

۲-۱-۳. تفاوت‌های جرم و گناه ۱۵۱

۱-۲-۱-۳. از نظر قصد و نیت ۱۵۱

۲-۲-۱-۳. از نظر وضع قوانین ۱۵۲

۳-۲-۱-۳. از نظر ضمانت اجرا ۱۵۲

۲-۳. مفهوم جرم‌انگاری در قرآن و اسلام ۱۵۲

۳-۳. ملاک‌های جرم‌انگاری در فقه امامیه برگرفته از قرآن ۱۵۳

۱-۳-۳. سخنی کوتاه پیرامون نفی ضرر در اسلام (فقه امامیه) ۱۵۴

۲-۳-۳. قاعده لاضرر ۱۵۵

۱-۲-۳-۳. وجه تسمیه قاعده لاضرر ۱۵۷

۲-۲-۳-۳. دلالت‌های مختلف در مورد قاعده لاضرر ۱۵۹

۱-۲-۲-۳-۳. تفسیر لاضرر به نهی از ضرر و ضرار ۱۵۹

- ۱۵۹ ..... تقسیم‌بندی نهی..... ۱-۱-۲-۲-۳-۳
- ۱۶۱ ..... نقد مهم و اساسی بر تعبیر دوم..... ۲-۱-۲-۲-۳-۳
- ۱۶۱ ..... نفی ضرر غیر متدارک..... ۲-۲-۲-۳-۳
- ۱۶۲ ..... نقد اول، نادیده گرفتن ضرر به خود..... ۱-۲-۲-۲-۳-۳
- ۱۶۳ ..... نقد دوم..... ۲-۲-۲-۲-۳-۳
- ۱۶۳ ..... نفی حکم به لسان نفی موضوع..... ۳-۲-۲-۳-۳
- ۱۶۳ ..... نقدهای وارده بر این دیدگاه..... ۱-۳-۲-۲-۳-۳
- ۱۶۴ ..... نفی حکم ضرری..... ۴-۲-۲-۳-۳
- ۱۶۴ ..... راهکارهای شارع برای ممانعت از اضرار به غیر..... ۱-۴-۲-۲-۳-۳
- ۱۶۶ ..... قاعده لاضرر به مثابه یک الگوی دفاعی..... ۳-۲-۳-۳
- ۱۶۷ ..... مقایسه اصل ضرر با قاعده لاضرر..... ۴-۲-۳-۳
- ۱۶۸ ..... ارزیابی اصل ضرر و قاعده لاضرر با توجه به روش فیلترینگ..... ۵-۲-۳-۳
- ۱۶۹ ..... جمع‌بندی تفاوت‌های اصل ضرر و قاعده لاضرر..... ۶-۲-۳-۳
- ۱۷۰ ..... دفاع از ارزش‌های اخلاقی در اسلام (فقه امامیه)..... ۳-۳-۳
- ۱۷۳ ..... توجه به کرامت انسانی..... ۴-۳-۳
- ۱۷۴ ..... کرامت انسانی به عنوان ملاک جرم‌انگاری..... ۱-۴-۳-۳
- ۱۷۶ ..... بخش‌های کرامت انسانی..... ۲-۴-۳-۳
- ۱۷۶ ..... کرامت ذاتی..... ۱-۲-۴-۳-۳
- ۱۷۶ ..... کرامت اکتسابی..... ۲-۲-۴-۳-۳

- ۱۷۸ ..... ۳-۴-۳-۳. دو طریق آسیب رساندن به کرامت انسانی.....
- ۱۷۹ ..... ۱-۳-۴-۳-۳. نقض حقوق افراد جامعه.....
- ۱۷۹ ..... ۲-۳-۴-۳-۳. عدم انجام تکالیفی که بر ذمه اشخاص است.....
- ۱۸۱ ..... ۵-۳-۳. حفاظت از مصالح اساسی.....
- ۱۸۱ ..... ۱-۵-۲-۳. تعریف و تحلیل مصلحت از منظر حقوقدانان غربی.....
- ۱۸۳ ..... ۱-۱-۵-۳-۳. دیدگاه برخی از حقوقدانان و اندیشمندان غرب در مورد مصلحت.....
- ۱۸۵ ..... ۲-۱-۵-۳-۳. ملاک‌های ایجابی و عینی مصلحت.....
- ۱۸۶ ..... ۳-۱-۵-۳-۳. بیان نظرات برخی از اندیشمندان غربی در مورد ملاک تشخیص مصلحت.....
- ۱۸۷ ..... ۳-۱-۵-۳-۳. انواع مصلحت عمومی در غرب.....
- ۱۸۷ ..... ۱-۳-۱-۵-۲-۳. مصلحت‌های فردی و شخصی.....
- ۱۸۷ ..... ۲-۳-۱-۵-۲-۳. مصلحت‌های عمومی.....
- ۱۸۸ ..... ۳-۱-۵-۳-۳. برخورد مصلحت‌ها با یکدیگر.....
- ۱۸۹ ..... ۱-۳-۱-۵-۲-۳. تزاخم مصلحت فردی با مصلحت عمومی.....
- ۱۸۹ ..... ۱-۱-۳-۱-۵-۲-۳. دو راه حل از حقوقدانان غربی در مورد تزاخم مصالح.....
- ۱۹۱ ..... ۲-۳-۱-۵-۳-۳. کمتر اولویت و برتری دادن مصالح عمومی بر منافع شخصی.....
- ۱۹۱ ..... ۴-۱-۵-۳-۳. جمع‌بندی مبحث برخورد مصالح جمعی و فردی با یکدیگر.....
- ۱۹۳ ..... ۲-۵-۳-۳. مصالح در فقه اسلامی.....
- ۱۹۳ ..... ۱-۲-۵-۳-۳. تعاریفی از مصالح اجتماعی در اسلام.....
- ۱۹۵ ..... ۲-۲-۵-۳-۳. مفهوم مصلحت و بخش‌های آن از منظر فقهای اهل سنت.....

- ۳-۳-۵-۲-۳. تقسیم مصلحت به سه قسم از منظر فقهای اهل سنت ۱۹۷
- ۳-۳-۵-۲-۴. شروط جرم‌انگاری یک رفتار بر طبق مصلحت ۱۹۸
- ۳-۳-۵-۲-۵. مصلحت در فقه امامیه ۱۹۹
- ۳-۳-۵-۶. نقد و ارزیابی مصلحت از منظر فقها ۱۹۹
- ۳-۳-۵-۷. بررسی مصلحت با فایده‌گرایی ۲۰۱
- ۳-۳-۵-۸. جمع‌بندی مقایسه مصلحت در غرب و اسلام ۲۰۳
- ۳-۳-۶-۶. جریحه‌دار کردن احساسات ۲۰۵
- ۳-۳-۶-۱. مفهوم جریحه در لغت ۲۰۶
- ۳-۳-۶-۲. مفهوم اصطلاحی جریحه‌دار نمودن ۲۰۶
- ۳-۳-۶-۳. دو معنی متفاوت در جریحه‌دار نمودن احساسات ۲۰۷
- ۳-۳-۶-۴. دیدگاه‌های متفاوت در مورد جریحه دار کردن احساسات ۲۰۸
- ۳-۳-۶-۷. دو شرط اساسی در جهت ممانعت از مزاحمت ۲۱۲
- ۳-۳-۷-۷. جرم‌انگاری بی‌حجابی ۲۱۳
- ۳-۳-۷-۱. مفهوم حجاب ۲۱۴
- ۳-۳-۷-۲. جرم‌انگاری بی‌حجابی در کشورهای بر مبنای حقوق بشر و اسلامی (فقه امامیه) .. ۲۱۴
- ۳-۳-۷-۲-۱. بیان نمونه‌هایی از جرم انگار در جوامع بر مبنای حقوق بشر ۲۱۵
- ۳-۳-۷-۲-۲. تطبیق جوامع بر مبنای حقوق بشر و اسلامی در رابطه با مبحث جرم‌انگاری بی‌حجابی ۲۲۰
- ۳-۳-۸. وجوه افتراق و اشتراک ملاک‌های جرم‌انگاری حقوق بشر و فقه امامیه ۲۲۰

- ۲۲۱ ..... ۳-۳-۹-۱. اصل ضرر و قاعده لاضرر.
- ۲۲۲ ..... ۳-۳-۹-۲. پدرسالاری و قاعده لاضرر.
- ۲۲۳ ..... ۳-۳-۹-۳. اخلاق‌گرایی و کمال‌گرایی کیفی.
- ۲۲۴ ..... ۳-۳-۹-۴. اصل مصلحت عمومی.
- ۲۲۴ ..... ۳-۳-۹-۵. جریحه دار نمودن احساسات.
- ۲۲۵ ..... نتیجه‌گیری.
- ۲۳۸ ..... پیشنهادهای پژوهش.
- ۲۴۰ ..... منابع و مآخذ.
- ۲۵۳ ..... منابع اینترنتی.